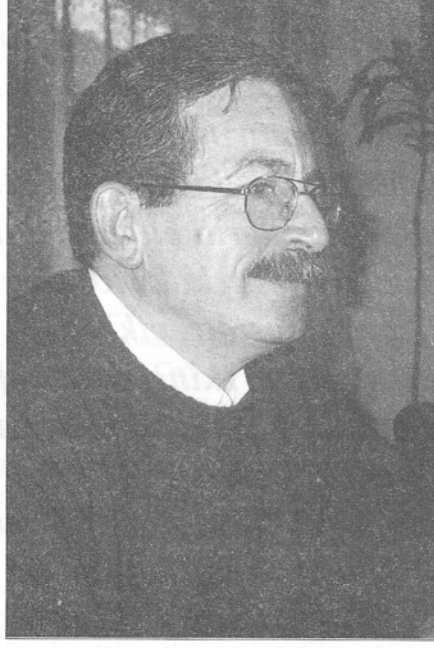

Dr. Yıldırım Koç: “Devletçilik Birleştiricidir!”

Cumartesi Konferanslarının 17 Aralık 2005 tarihli konuşmacısı Yol İş Sendikası Eğitim Genel Sekreteri ve Ekonomi Doktoru Yıldırım Koç, “Uluslaşmanın Harcı Olarak Devletçilik”i anlattı. Farklı kesimlerin devletçiliğe yönelik karalamalarına karşın; devletçiliğin Cumhuriyet’in belkemiği olduğunu vurgulayan Koç, doğusundan batısına Türk milletini birleştiren ögenin devletçilik olduğunu söyledi. Koç, şöyle konuştu:

İstiklal Savaşı'nı yöneten kadrolar, aynı zamanda iç düşmanla savaştılar. Bu iç düşmanın iki kaynağı vardı. Birisi, bu etnik kimlik kullanıldı. İkincisi, dini yapılanmalar kullanıldı. İngiliz binbaşısı Nowel'in Güneydoğu Anadolu'daki çalışmaları biliniyordu. Etnik kimliği kullanarak, İstiklal Savaşı'nın en zor anlarında büyük sıkıntılar yarattılar. Örneğin Çerkez Ethem'in ayaklandığı günlerde, Birinci İnönü'de milli kuvvetler Yunan ordusuyla karşı karşıya kaldığında, milli kuvvetlerin ordusu aynı zamanda Çerkez Ethem belasıyla da baş etmek zorunda kaldı. Yunanlılar 2. harekate başlamadan önce Koçgiri ayaklanması başlatıldı. Kürdistan Teali Cemiyeti'nin talimatları doğrultusunda Sivas'ın Suşehri -Zara bölgesinde bir Alevi-Kürt aşireti olan Koçgiri ayaklanması başladı. 2. İnönü zaferinin ardından da Koçgiri ayaklanması sürdü ve ciddi sıkıntılar yarattı. Onun ötesinde, eğer elinize Genel Kurmay'ın yayımladığı “İstiklal Harbi'nde İç Ayaklanmalar” kitabı geçmişse, onun sonunda çok önemli bir belge vardır. Çerkezlerin önemli bir bölümü İstiklal Savaşı'na katılmışken, 17 Çerkez kabilesi İzmir bölgesinde toplantı yapıyor ve tam bir biat etme anlamına gelecek bir belge yayımlıyorlar ve kamuoyuna açıklıyor. Bu belgede Türkler suçlanıyor, Çerkezlerin 17 boyu işgal güçlerinin emri altına girmeyi kabul ettiklerini bildiriyor.

Yani İstiklal Savaşı sürecinde, 1919-20-21'de bir yanıyla bu etnik kimliği düşman kullandı, diğer yanıyla halifenin gücü kullanılarak dini kimlik ön plana çıkarıldı

ve Anadolu'daki hareket güçsüzleştirilmeye çalışıldı. Şimdi bunun arkasında, İstiklal Savaşı'nın ertesinde yapılacak iki temel görev vardı: Birisi, devralınan henüz bir ulus değildi. Devralınan bir boylar topluluğu, bir ümmetti. Bunlardan çağdaş bir ulus yaratabilmede, Cumhuriyet yönetiminin elindeki olanaklar son derece sınırlıydı ve bunu devletçilikle yaptılar. Devletçilik Türkiye gündemine 1930'lu yıllarda girdi gibi gözükür. Ama gerçekte Türkiye'de devletçilik Cumhuriyet kurulur kurulmaz başladı. O devletçilikle iki şey yapılmaya çalışıldı: Birincisi, Türkiye Cumhuriyeti devleti sağlam temeller üzerine inşa edilmeye çalışıldı. Ondan daha da önemli, çağdaş bir ulus yaratmak için devletçilik kullanıldı. Burada Atatürk'ün ulus tanımı çok önemli. Atatürk Türk milletini “Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk milleti denir.” diye tanımlıyor. Yani Türkiye'nin çevresinde Türk soyundan gelenlerle bir yakınlığı değil; Türkiye içerisinde hangi kökenden gelirse gelsin insanları bir araya toparlamaya çalışan bir anlayış bu. İnsanları birleştirirken devletçilik yaptılar. Yaptıkları devletleştirmelerden biri, o dönemde dincilerin elinde bulunan ve Türkiye'deki arazilerin yarısını elinde bulunduran vakıfların topraklarının devletleştirilmesidir. Bu nedenle bizim iktisat tarihi veya devrim tarihi kitaplarımızda hiç ele alınmayan bir konudur. Bugün şeriatçılar tahminlerin ötesinde bir güç sahibiyse ve yeni yeni bu alanda güç kazanmaya çalışıyorlarsa, 1924-25'lerde vakıf topraklarının devletleştirilmesi sayesinde yedikleri darbenin bir sonucudur. Birinci devletleştirme etkinliği, dincilerin vakıf topraklarına

el konulması şeklinde olmuştur. İkinci devletleştirme etkinliği eğitim-öğretim alanında başladı. Eğitim-öğretim alanında Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile birlikte 600 dolayındaki medreseye el konuldu. 400 dolayında yabancı misyoner okulu vardı. Bunların önemli bir bölümüne el konuldu. Onun arkasından çıkarılan Parasız Yatılı Kanunu ile birlikte, devlet eliyle farklı bölgelerden insanların birbirleriyle kaynaşarak okuyacakları olanaklar yaratıldı. Yani Tevhid-i Tedrisat Kanunu ne kadar önemliyse, daha sonra çıkarılan Parasız Yatılı Kanunu da o kadar önemli niteliktedir ve ulusun bütünleştirilmesinde devlet eliyle eğitimin götürülmesinin böylesine büyük bir anlamı vardır.

Uluslaşmanın Harcı: Devletçilik!

Ama ulusun bütünleştirilmesinde en önemli katkı sağlık alanındaki devletçilikle gerçekleştirildi. Bazı rakamlar var çok çarpıcı rakamlar. Onlara baktığımızda daha net bir biçimde orta çıkıyor. Cumhuriyet yönetimi Osmanlı'dan sağlık alanında tam bir enkaz devraldı. Mesela 1909 yılında, Osmanlı ülkesinin tamamında toplam 2656 hekim var. Bunların 773'ü yabancı uyruklu. Yani 1900 dolayında hekim var. Üç tane devlet hastanesi var. Başka devlet hastanesi yok. Toplam 6437 yatak var. Bunların sadece 950 tanesi devlet hastanelerinde. Yani 1909-1910 yıllarında devletin sağlık alanındaki varlığı hemen hemen yok gibi. Bunun yanı sıra çok yaygın bazı hastalıklar var. Frengi ve verem gibi. Cumhuriyet devrimi bu sorunu devletçilikle çözüyor. 1925 yılından itibaren sıtma, verem, frengi, kuduz gibi hastalıklarda mücadelede yaygın kampanyalar var. Merkez Hıfzıssıha Enstitüsü 1930'lu yıllarda kendi aşımızı üretebiliyordu. Hıfzıssıha okulu açılıyor ve devlet eliyle sağlık götürülüyor. Bu

son derece önemli. Çünkü ulusun harcı olarak sağlık hizmetlerinin devlet eliyle götürülmesinde şöyle iki işlev var. Bugün karşı karşıya olduğumuz tehlikelerle karşılaştırıldığında bu daha açık anlaşılıyor bu. Birincisi, kişinin etnik kimliğinin ön planda olduğu koşullarda sağlık gibi önemli bir hizmeti farklı etnik kökenden biri götürdüğünde o kişiye etnik düşmanlıkların tepkisi azalıyor. Yani açıkçası, Diyarbakırlı bir hastaya Sinoplu bir hekim şifa götürdüğünde, siz o kişiyi kolay kolay

Sinoplulara karşı kışkırtamazsınız. İkincisi, hele hele bu hizmet bir devlet hastanesinde parasız veriliyorsa, o takdirde o kişinin devletle bağı da güçleniyor.

Cumhuriyet yöneticileri bu gerçeği çok iyi kavramışlar. Çünkü 1925'ten itibaren bir koruyucu hekimliği geliştiriyorlar. Bulaşıcı hastalıklarla yaygın biçimde mücadele ediyorlar. Bunu yaptıklarında da sağlık personeli ülkemizde dolaştırıyorlar. Yani Sinopluyu Sinop'ta çalıştırmıyor. Kayseriliyi Kayseri'de çalıştırmıyor. Böylece bir kaynaşma sağlanıyor. Dahası, bu hizmet devlet eliyle götürüldüğünde merkezi devlete olan bağlılık ve güven artıyor. Bu konunun ne kadar önemli olduğu, son saldırılarda sağlık alanında ortaya çıktı. Sağlık alanında iki tür saldırı yaşıyoruz. Bunun biri özelleştirme. Bu özelleştirmeler genellikle yabancılarla hitap ediyor ama

özellikle şeriatçıların kurdukları hastaneler büyük kentlerin varoşlarında etkili oluyorlar. Bazıları ciddi anlamda iyi hizmet sunuyor.

Cumhuriyet Devrimi Kendi Silahıyla mı Vuruluyor?

Sağlık hizmetlerinin devletin elinden çıkmasının en önemli sakıncalarından biri, önümüzdeki dönemde

Sağlık hizmetlerinin devletin elinden çıkmasının en önemli sakıncalarından biri, önümüzdeki dönemde bu tür şeriatçı örgütlerin bu tür sağlık hizmetleri yoluyla kitle tabanı kazanmasıdır, etkisini arttırmasıdır. İkincisi, sağlık hizmetlerinin yerel yönetimlere devri söz konusu. Böylece Cumhuriyet kurulurken ulusun harcı olarak kullanılan iki unsur yok olacak. Yani İl Özel İdaresinin yapısını düşündüğümüzde Diyarbakır'da ancak Kürt kökenli bir doktor hizmet verecek.

bu tür şeriatçı örgütlerin bu tür sağlık hizmetleri yoluyla kitle tabanı kazanmasıdır, etkisini arttırmasıdır. İkincisi, sağlık hizmetlerinin yerel yönetimlere devri söz konusu. Böylece Cumhuriyet kurulurken ulusun harcı olarak kullanılan iki unsur yok olacak. Yani İl Özel İdaresinin yapısını düşündüğümüzde Diyarbakır'da ancak Kürt kökenli bir doktor hizmet verecek. İkincisi, hizmeti devlet değil il özel idaresi götürmüş olacak ve orada şifa bulacak bir Diyarbakırlı hasta hayır dua ederken Allah devletimden milletimden razı olsun demeyecek, sadece kendi kökeninden olan kişilere hayır dua edecek. Böylece köken bağlarının öne çıktığı bir yapı göreceğiz. Ardından yabancı hastaneler Anadolu'da açılacak. Şimdi misyonerler farklı bölgelerde farklı hastaneler açacak. Bu anlamda Türk ulusunun oluşmasında son derece önemli bir işlev gören devletçilik yok edildiğinde, ulusun bölünmesinde bu kullanılacaktır.

Ekonomik yaşamın çeşitli alanlarında bunu görüyorsunuz. Cumhuriyet devrimi gelir gelmez devletleştirmeler yaptı. Bunlar devletçilik tartışmalarında genellikle gözden kaçan uygulamalardır. Örneğin Cumhuriyetin öncelikli olarak devletleştirdiği unsurlardan birisi Reji'dir. Reji, 1880'li yıllardan itibaren Osmanlı'nın tütün üretimini denetleyen ve sigara üretimini gerçekleştiren yabancı şirketti. 1925'te bunu hemen devletleştirdiler. Devletleştirdiklerinde, o tarihlerde 240 bin dolayında tütün üreticisinin geleceğini kurtarıyorlar. Ama şimdi bir bakıyorsunuz, Tekel'in içkiler bölümü özelleştirildi. Tütün bölümünün özelleştirme süreci devam ediyor. Buna bağlı olarak 600 bin dolayındaki tütün üreticisi sayısı 400 binlere indi. Bu sayı daha da azalacak ve kırsal kesimde büyük bir yoksullaşma olacak. Oysa devlet yüz binlerce tütün üreticisinin hayır duasını alabiliyordu. Bu olanağı ortadan kaldırıyorlar. Eskiden şekerimizi üretmezdik. Önce özel sektör şeker fabrikası kurdu başarısız kaldılar. Uşak'taki ilk şeker fabrikası özel sektördü. Trakya'da da özel sektöre bağlı bir şeker fabrikası girişimi var. İkisi de başarısızlıkla sonuçlanıyor. Onun arkasından devlet şeker fabrikaları kurmaya başlıyor. Devlet şeker fabrikaları kurduğunda da birkaç etkisi var bunun. Birincisi, şeker pancarı üreticileriyle devlet arasında bir bağ kuruyor. İkincisi, bence çok daha önemli olanı, şeker fabrikalarında etnik kimliğin ikinci plana itildiği sınıf kimliğinin ön plana çıktığı ilişkiler geliştiriliyor. Şöyle yapıyorlar: Turhal Şeker Fabrikası'nda ustalar yetiştiriyor. Şeker

pişirme ustası, şu ustası bu ustası... Yeni bir şeker fabrikası açıldığında oraya ülkenin çeşitli yerlerinden ustalar gönderiliyor. Böylece bir şeker fabrikasında farklı bölgelerden gelen işçilerin fabrikada kaynaşması sağlanıyor. Sınıf kimliği ve ulusal bilinç gelişiyor. Yerel kimlik ve yerel bilinç giderek ikinci plana atılmaya başlanıyor. Cumhuriyet yöneticileri bunu Tekel'de ve Sümerbank'ta başarıyla yapmıştı.

Bunu başka bir alanda daha yaptılar. Mesela Köy Hizmetleri son derece önemlidir. Köy Hizmetleri ne yapıyordu? Köyün yolunu açıyordu. Köyün kar mücadelesini yapıyordu. Köye çeşme yapıyordu, yol yapıyordu. Köyün camisini ve okulunu yapıyordu. Şimdi çok somut düşünüldüğünde bunun anlamının çok büyük olduğu görülüyor. Örneğin Diyarbakır'da kar yağdığında ve yaşlı bir adam köyden çocuğunu hastaneye götüremediğinde, büyük sıkıntı çektiğinde, yolu açan Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün sarı dozerleri ve greyderleri ise ve onun başında çalışan işçi de Türki-ye'nin herhangi bir bölgesinden işçi ise, o köylü, devletine hayır dua ediyordu: Allah razı olsun, devletim çocuğumu hastaneye götürmemi sağladı diye. Şimdi genel müdürlük ortadan kaldırıldı. Köy Hizmetleri'nin bütün araç gereçleri Diyarbakır İl Özel İdaresine teslim edildi. İl Özel İdaresinin ne yapacağına da, yerel seçimlerle işbaşına gelen il genel meclisi karar verir.

*Dergimizin
27. yılı kutlu olsun.
Nice yıllara....*

Naciye-Remzi Öncül